

České cukrovarnictví a lihovarnictví v roce 2008

CZECH SUGAR AND DISTILLERY INDUSTRY IN 2008

Referát přednesený na Cukrovarnicko-lihovarnické konferenci 2009

Oldřich Reinbergr, předseda Českomoravského cukrovarnického spolku a Svazu lihovarů ČR

Letošní Cukrovarnicko-lihovarnická konference, pořádaná tradičně VUC Praha, byla rozšířena i o zástupce zemědělců pěstujících cukrovou řepu – základní surovinu pro výrobu cukru a libu v českých podmínkách. Již druhým rokem se účastní této odborné akce i zástupci českého lihovarnického průmyslu. Vysoká účast znamená zájem účastníků na výměně poznatků a zkušeností – a to nejenom ve svém oboru, vypoovídá rovněž o zájmu získávat nové znalosti z navazujících oborů.

Na začátku letošního roku převzala Česká republika roli předsednického státu Evropské unie. Jako symbol českého předsednictví byla vybrána kostka cukru s podtitulem „Evropě to osladíme“. Pro české cukrovarnictví to představuje možnost prezentovat nejenom svou bohatou historii (mj. právě kostka cukru byla vymyšlena na našem území), ale rovněž i tu skutečnost, že ČR vždy patřila a do budoucna i nadále bude patřit na evropskou cukerní mapu.

Cukrová řepa

Je to právě cukrová řepa, která je úspěšně pěstována na území ČR necelých dvě stě let a která doznala v posledních letech další směr svého uplatnění. Česká republika začala cukrovou řepu, v našich podmínkách jedinou surovinu pro výrobu cukru, využívat i pro nepotravinářské využití – výrobu obnovitelného zdroje energie.

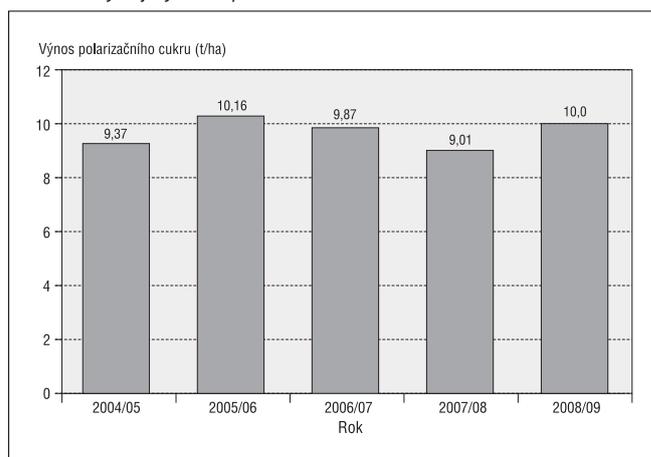
Využití cukrové řepy v podmínkách ČR

Uplatnění je poměrně široké, což dává cukrovce dobrý potenciál pro její další rozvoj, který je umocněn tím, že v ČR jsou velmi příhodné podmínky pro její pěstování (obr. 1., obr. 2.). Na obr. 3. je zachycen vývoj sklizňových ploch cukrové řepy. Jak je patrné, v právě skončené kampani 2008/09 se cukrovka

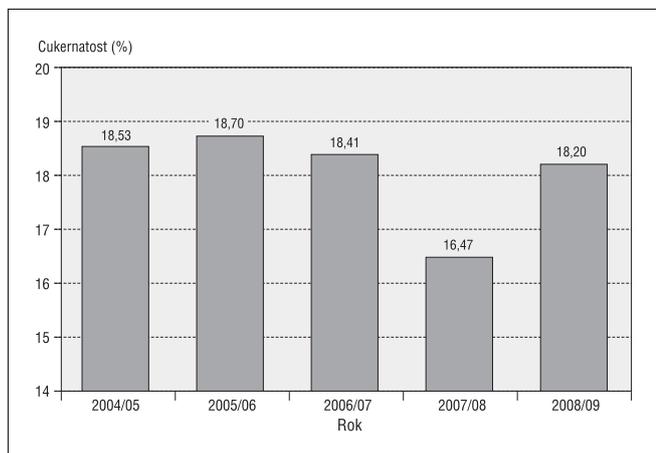
pěstovala na ploše 50 tis. ha, což představuje v porovnání s rokem 2004/05 snížení o 29 %. Důvodů poklesu výměry řepy je několik, mezi ty hlavní patří ukončení výroby cukru ve společnosti Eastern Sugar ČR, nemožnost vyrábět tzv. „C cukr“ určený pro export mimo území EU.

Z pohledu dalšího vývoje českého řepařství, ale i cukrovarnictví je velmi pozitivní ta skutečnost, že pěstitelé cukrové řepy

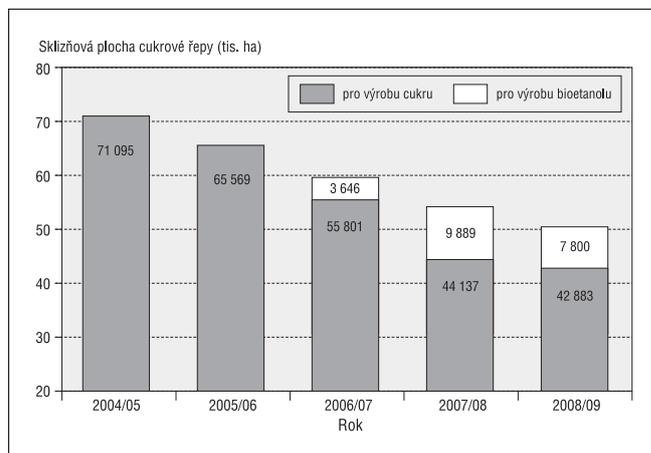
Obr. 2. Vývoj výnosu polarizačního cukru v ČR

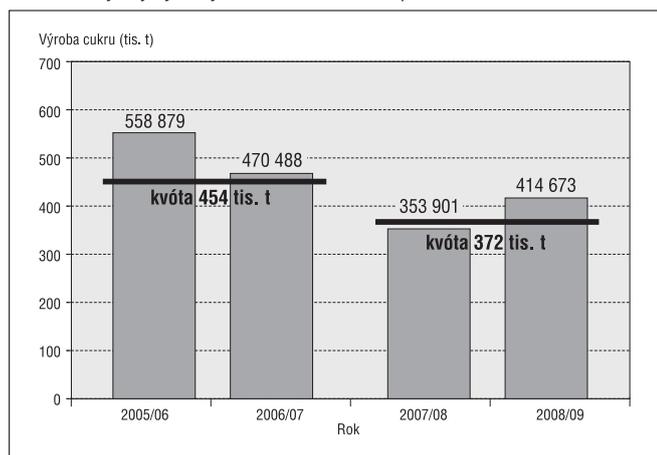
Obr. 1. Vývoj průměrné cukernatosti

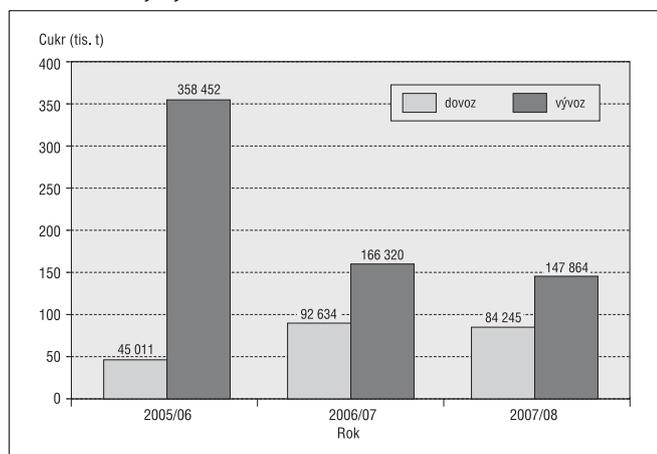
Obr. 3. Výměra cukrové řepy v České republice

Obr. 4. Vývoj výroby cukru v České republice

Obr. 5. Český vývoz a dovoz cukru

se nevzdali v rámci probíhající cukerní reformy svých dodávacích práv. K žádnému krácení produkčních kvót nedošlo rovněž ze strany současných cukrovarnických společností. Naopak společně cukrovary a pěstители byla nakoupena celá dodatečná kvóta cukru 20 070 t. Česká republika tak vyslala EU jasný signál o tom, že pěstování cukrovky a výroba cukru již jsou restrukturalizovány a jsou připraveny na nové poreformní podmínky. Současní aktivní pěstители cukrové řepy musí však i nadále čelit demotivačnímu systému vyplácení kompenzačních plateb. Stále existuje názorová nejednotnost mezi Svazem pěstitelů cukrovky Čech a Moravským svazem pěstitelů cukrovky. Do budoucna se jeví jako velmi vhodné vystupovat a hájit zájmy cukrové řepy jednotně. Z pohledu cukrovarnických společností je v poslední době zaznamenán určitý návrat pěstitelů k cukrové řepě.

České cukrovarnictví

České cukrovarnictví prošlo poměrně významnou restrukturalizací. V současné době provozuje pět cukrovarnických společností sedm cukrovarů s průměrnou zpracovatelskou kapacitou 5,4 tis. t/d řepy, z toho dva cukrovary (Dobruška a České Meziříčí) jsou v Čechách a pět cukrovarů (Opava, Litovel, Prosevice, Vrbátky, Hrušovany nad Jevišovkou) jsou na Moravě. Celkem bylo v těchto závodech v kampani 2008/09 zpracováno

Tab. I. Průběh krácení produkční kvóty v EU

	Cukr (t)
Produkční kvóta EU (před reformou)	17 554 453
Nákup dodatečné kvóty (2006/07 až 2007/08)	1 012 620
Krácení kvóty (2006/07 až 2009/10)	5 773 000
Produkční kvóta EU (k lednu 2009)	12 794 073

na výrobu cukru 2,56 mil. t řepy, z čehož bylo vyrobeno 414 tis. t cukru (obr. 4.).

Česká republika dnes disponuje produkční kvótou 372 tis. t cukru, což pokrývá celkovou domácí potřebu. I přes tuto skutečnost vykazuje zahraniční obchod s cukrem stále aktivní saldo (obr. 5.), které má však klesající trend.

Cukerní reforma

Jeden z hlavních cílů cukerní reformy bylo snížit výrobu v EU o 6 mil. t cukru. Z tab. I. vyplývá, že tento cíl se podařilo naplnit, neboť je již zkráceno více než 5,77 mil. t. Evropská unie de facto ztratila svou soběstačnost v zajištění základní potravin – cukru. K uspokojení celkové potřeby cukru budou muset být do EU dováženy necelé 4 mil. t cukru, a to především z tzv. LDC a ACP zemí.

Cukerní reforma si vybrala svou daň v rámci evropského cukrovarnického průmyslu, kdy bylo zavřeno v celé EU-27 více než sedmdesát cukrovarů, došlo rovněž ke snížení sklizňové plochy cukrové řepy a ve stejném poměru se snížil i počet pěstitelů cukrové řepy.

České cukrovarnictví je v rámci probíhající cukerní reformy zasaženo několika významnými skutečnostmi – odchodem společnosti Eastern Sugar ČR, čímž ČR přišla o kvótu 102 tis. t, a také tím, že čeští producenti cukru musí během tříletého období odvést do tzv. restrukturalizačního fondu přes 4,5 mld. Kč, což se projevuje i ve zhoršeném cash-flow a snížených výdajích na investice.

Svaz lihovarů ČR

Profesní organizací, která sdružuje všechny české výrobce lihu (potravinářský, bezvodý), je Svaz lihovarů ČR. Základním posláním Svazu je zajišťovat, prosazovat a hájit zájmy českého lihovarnického průmyslu. V České republice jsou v provozu průmyslové lihovary (Chrudim, Kojetín, Kolín) vyrábějící potravinářský líh, bioetanolové závody (Dobruška, Trmice, Vrdu) a několik zemědělských lihovarů.

Svaz lihovarů ČR je členem Unie evropských producentů lihu (UEPA), Agrární komory ČR, Potravinářské komory ČR, SZIF. Dále se aktivně účastní pracovní meziresortní skupiny Biopaliva, jejímž cílem je příprava legislativy týkající se bioetanolu. Svaz je dnes oficiálním připomínkovým místem při tvorbě této legislativy. Svaz lihovarů ČR rovněž spolupracuje s Generálním ředitelstvím cel ČR, se kterým bylo podepsáno memorandum o spolupráci. Věnuje se rovněž aktivně problematice REACH (registrace chemických látek).

V současné době Svaz lihovarů ČR řeší především legislativní problematiku – jistění daňových skladů, jistění spotřební daně při dopravě lihu a otázku denaturace (znehodnocení) lihu.

Tab. II. Množství bioetanolu v pohonných hmotách

Rok	Podíl bioetanolu v palivu (%)	Předpokládané množství bioetanolu (hl)
2008	2,0	630 000
2009	3,5	1 100 000
2010	5,75	1 850 000

Český bioetanolový sektor

Zavádění bioetanolu v ČR prošlo poměrně složitým vývojem (neúspěšné tendry, odklady, atd.). Výroba, distribuce, přimíchávání bioetanolu do pohonných hmot nejsou žádným způsobem v ČR podporovány, na rozdíl od okolních států. Za určitou podporu lze považovat zákonem stanovené minimální množství bioetanolu, které musí být přimícháno do pohonných hmot. Tento minimální podíl a předpokládané množství uvádí tab. II.

Závazné přimíchávání bioetanolu do pohonných hmot však nelze považovat za podporu českého bioetanolového sektoru, protože bioetanol je do ČR dovážen, především z Brazílie či Pákistánu, kde jsou výrobní náklady v porovnání s evropskými daleko nižší. Jak je patrné z obr. 6., došlo u dovozů bioetanolu v meziročním srovnání k nárůstu o více než 650 %.

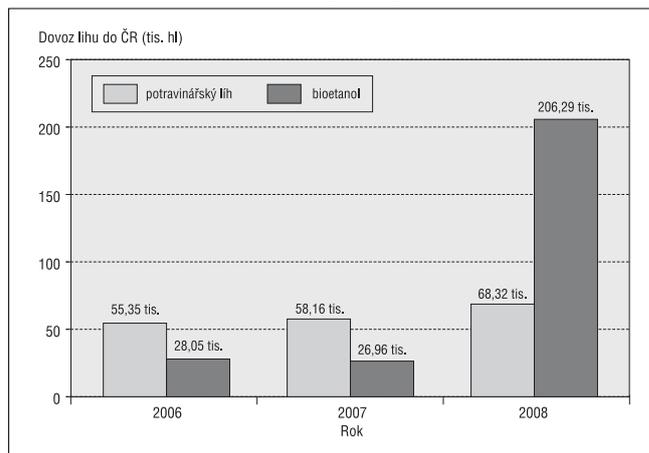
Závěr

České řepařství, cukrovarnictví i lihovarnictví patřilo v historii vždy k těm nejvýznamnějším a neúspěšnějším oborům hospodářství. V posledních letech je toho důkazem rychlá modernizace cukrovarů a lihovalů. Po roce 1990 došlo k velmi rychlé restrukturalizaci, která nemá v EU srovnání. Stejně úspěšná byla i výrazná zlepšení v pěstování cukrovky. Zemědělci se ve vhodných řepařských oblastech specializovali, zainvestovali do půdy i zemědělské techniky. Výsledkem tohoto vývoje je katapultování českých cukrovarů pěstitelů řepy opět mezi evropskou elitu.

Souhrn

V kampani 2008/09 se cukrovka v ČR pěstovala na ploše 50 tis. ha (o 29 % menší, než v roce 2004/05). Odchodem společnosti Eastern Sugar přišla ČR o kvótu ve výši 102 tis. t. Pozitivní je, že se pěstitelé cukrovky nevzdali v rámci probíhající cukerní reformy svých dodávacích práv. K žádnému krácení produkčních kvót nedošlo ani ze strany současných cukrovarnických společností. Naopak společně cukrovarny a pěstitelé byla nakoupena celá dodatečná kvóta cukru 20 070 t. Česká republika tak vyslala EU jasný signál o tom, že pěstování cukrovky a výroba cukru již dokončily restrukturalizaci a jsou připraveny na nové poreformní podmínky. V kampani 2008/09 pracovalo sedm cukrovarů pěti cukrovarnických společností s průměrnou zpracovatelskou kapacitou 5,4 tis. t/d řepy. Na výrobu cukru bylo zpracováno 2,56 mil. t řepy, vyrobeno bylo 414 tis. t cukru. Svaz lihovalů ČR sdružuje všechny české výrobce lihu, je členem Unie evropských producentů lihu a dalších organizací. Jeho posláním je hájit zájmy českého lihovarnického průmyslu. Výroba, distribuce a přimíchávání bioetanolu do pohonných hmot nejsou žádným způsobem v ČR podporovány, na rozdíl od okolních států. Bioetanol je tak do ČR dovážen, především z Brazílie či Pákistánu, kde jsou výrobní náklady nižší. Dovoz bioetanolu do ČR vzrostl za rok o více než 650 %.

Obr. 6. Dovoz lihu do České republiky

Literatura

- REINBERGER O.: České cukrovarnictví po kampani 2007/08 a výroba bioetanolu. *Listy cukrov. řepař.*, 124, 2008 (4), s. 111–113.
- KROUSKÝ J.: Cukerní reforma je jednou z etap vývoje řepařství. *Listy cukrov. řepař.*, 124, 2008 (7/8), s. 191–195.
- GEBLER J.: Zpráva o cukrovarnické kampani 2007/08 v České republice. *Listy cukrov. řepař.*, 124, 2008 (4), s. 132–136.
- REINBERGER O.: Dlouhodobý výhled výroby bioetanolu v ČR. *Listy cukrov. řepař.*, 124, 2008 (7/8), s. 200–202.
- TRNKA J.: Koncept rozvoje biopaliv v České republice. *Listy cukrov. řepař.*, 124, 2008 (5/6), s. 148–149.

Reinberger O.: Czech Sugar and Distillery Industry in 2008

During the 2008/09 campaign sugar beet was cultivated on an area of 50 000 ha (29 % less than in 2004/05). With the withdrawal of Eastern Sugar, Czech Republic has lost a quota amounting to 102 000 t. It is certainly positive that in the ongoing sugar reform the sugar beet growers have not given up their supply rights. In fact there has even been no decrease in the production quotas on the side of currently active sugar beet companies. On the contrary, the sugar processors and growers have purchased a total of 20 070 t of additional quota. The Czech Republic has thus given the EU a clear sign that the sugar beet industry has finished its restrukturalization and is ready to accept the new postreform conditions. Throughout the 2008/09 campaign, seven sugar factories of five distinct companies were active with average production capacity of 5 400 tonnes per day of sugar beet. A total of 2.56 million tonnes of beet was used to produce 414 tonnes of sugar.

The Union of Distilleries of the Czech Republic is an association of all Czech ethanol producers and it is a member of the European Union of Ethanol Producers (UEPA). Its goal is to defend the interests of the Czech distilleries. Contrary to the practice in neighbouring states, the production, distribution and enrichment of fuels by bioethanol is not subsidized in any way. As a result bioethanol is imported into the Czech Republic mainly from Brazil and Pakistan where the production costs are lower. The import of bioethanol to the Czech Republic has increased by more than 650 %.

Key words: Czech Republic, sugar campaign, sugar production, sugar beet, ethanol, bioethanol, sugar industry, distillery industry, sugar reform.

Kontaktní adresa – Contact address:

Ing. Oldřich Reinberger, Českomoravský cukrovarnický spolek, Lužná 591, 160 00 Praha 6, Česká republika